

DOĞU AVRUPA VE BALKANLARDA AMERİKA DESTEKLİ SİVİL TOPLUM DİRENİŞLERİ

Öğr.Gör. Pınar YÜRÜR

İçinde bulunduğumuz yüzyılda önce Balkanlarda ardından Kafkasya coğrafyasında ardı ardına yaşanan sivil toplum direnişleri ve Amerikan destekli darbe hareketleri, yeni yüzyılın nasıl şekilleneceğinin ve Sivil Toplum Örgütleri'nin bu yapılanmada alacağı rolün ve ağırlığının sorgulanmasını da beraberinde getirmektedir.

Eski Sovyet coğrafyasına ve Orta Doğu'ya demokrasi getirmek iddiasıyla Genişletilmiş Büyük Orta Doğu Projesi'ni uygulama safhasına taşıyan ABD ve Soros Vakıfları gibi Sivil Toplum Kuruluşları, söz konusu coğrafyalarda gerçekleştirdikleri sivil itaatsizlik politikalarını takip eden sivil devrimlerle bu cumhuriyetlerde Batı yanlısı liderleri iktidara taşıma politikasını sürdürmektedir. ABD'nin günümüzde, Küreselleşmenin gereği Açık Toplumlar yaratmak hedefi olarak lanse ettiği bu politikasının geçmişi, Batı'nın Sovyetler Birliği ve komünizm ile mücadelesine kadar uzanmaktadır. Nitekim o dönemlerde George Soros'un Doğu Avrupa'ya yönelişiyle, bu ülkelerde komünist rejimlerin devrilişi arasında doğrudan ilişki vardır. Polonya ve Çekoslovakya örnekleri günümüz sivil toplum direnişleri için iki büyük deneyim olmuştur.

POLONYA VE ÇEKOSLOVAKYA DENEYİMİ

31 Ağustos tarihi, Polonya'da Bağımsız Özerk İşçi Sendikası “Dayanışma^[1]”nın kurulmasıyla sonuçlanan Gdansk Tersanelerindeki uzun grevlerin bitişinin yıldönümü olarak kutlanmaktadır^[2]. 1989'da Orta ve Doğu Avrupa'da komünizmin yıkılışı ve ardından bütün dünyada meydana gelen dramatik değişimlerin dönüm noktası, 1980'de Polonya'da yaşanmıştır. Amerika; Sovyetler Birliği ve komünizmi yenilgiye uğratarak kapitalizmi

^[1] Dayanışma'nın doğuşuyla ilgili olarak bkz. Lawrence Goodwyn, *Breaking the Barrier: The Rise of Solidarity in Poland* (New York: Oxford University Press, 1991); Jan Kubik, *The Power of Symbols Against the Symbols of Power: The Rise of Solidarity and the Fall of State Socialism in Poland* (University Park, PA: Pennsylvania State University Press, 1994); Roman Laba, *The Roots of Solidarity: A Political Sociology of Poland's Working-Class Democratization* (Princeton, N.J.: Princeton University Press, 1991).

^[2] Gdansk Tersanesi'ndeki Ağustos grevleri ile ilgili olarak bkz. Neal Ascherson, *The Polish August: The Self-Limiting Revolution* (New York: Viking Press, 1981)

yaymak için Doğu Bloğu ülkelerine ekonomik ve askeri yardımlar yapmıştır^{3[3]}. Silaha başvurmadan mücadele yöntemini seçen toplumsal muhalefet hareketi Dayanışma-Solidarność, sesini ilk kez 1980’de liman kenti Gdansk’daki grev ve protestolarla duyurdu. 1989’da Amerika’nın da NED (Demokrasi için Ulusal Fon-1983’te Amerikan Kongresi kararıyla kurulan) vasıtasıyla büyük harcamalar yaptığı Dayanışma Hareketi, Doğu Bloğu’nun ilk muhalefet hükümetini Polonya’da kurdu. Lech Walesa, Adam Michnik, Jacek Kuron gibi işçi liderleri ve aydınlardan oluşan hükümetin Maliye Bakanı ekonomist Leszek Balcerowicz’in adıyla anılan "şok terapi" programı, ülkeyi piyasa ekonomisine geçiren reformları başlattı. Bu tarihten itibaren Polonya, Amerika’nın sıkı müttefiklerinden birisi haline geldi. Böylece Amerika’nın Sivil Toplum Direnişlerine verdiği destek yöntemiyle kendine yakın liderleri iktidara getirme politikasının Doğu Avrupa’daki ilk modeli Polonya oldu. NED başkanı Carl Gershman’ın da vurguladığı gibi “Polonya’daki Dayanışma Hareketi dalgası ile tüm Orta Avrupa boyunca ve SSCB dahil bağımsız kültür ve medya grupları ve insan hakları ile azınlık hakları arayan gruplar oluşmaya başlamıştır”^{4[4]}.

Polonya’daki sivil devrimi Çekoslovakya takip etmiştir. NED Çekoslovakya’daki bağımsız medya, kültür kurumları ve muhalefete güçlü yatırımlar yaptı. Desteklediği 1989 Kadife Devrim’in ardından devrimin mimarı, toplumsal oluşum Yurttaşlık Forumu’nun lideri Vaclav Havel’in de devlet başkanı olmasını sağladı. Bunun için de 400.000 dolar hibe etti. Ancak Havel’in başkanlık koluğuna oturmasının ardından yapılan ilk seçimler sonunda Çekoslovakya ikiye bölündü. Havel’in Çekoslovakya’yı kurtarmak adına ABD’den talep ettiği tavsiye ve yardım çabaları sonuçsuz kaldı. Havel’in, ülkesi bölünen bir lider konumundayken 1991 yılında NED-Demokrasi Ödülü’nü alması ise oldukça çarpıcıdır. Nitekim; Amerikan hükümetine göre Havel, “1989’da Orta Avrupa’yı değiştiren demokratik devrimin asıl entelektüeli ve siyasi lideriydi”^{5[5]}. ABD, Çekoslovakya’nın Çek Cumhuriyeti ve Slovakya olarak bölünmesinin ardından istifa eden Havel’den vazgeçmemiş ve 1993’te Çek Cumhuriyeti cumhurbaşkanı olarak seçilmesinde rol oynamıştır.

^{3[3]} “Bronislaw Geremek “Komünizm Çöküşündeki Polonya Rolü” Dresden Hannah Arendt Enstitüsü’ndeki konferansta yapılan konuşma metni (çev. Çeviri: O.F. Baş), 5 Temmuz 1999, (<http://www.polonya.org.tr/sec1-komunizm.html>)

^{4[4]} Carl Gershman “Demokrasi İçin Dünya Çapında Bir Hareket Gerçekleştirmek: Sivil Toplum Örgütlerinin Rolü”, *A.B.D. Dış İlişkiler Gündemi – A.B.D. Dışişleri Bakanlığı Elektronik Dergisi*, C.8, S. 1, Ağustos 2003

^{5[5]} Mustafa Yıldırım, *Sivil Örimceğin Ağında*, Toplumsal Dönüşüm Yayınları , İstanbul 2005 (5.B), s.18

BALKANLARIN GEÇİŞ SÜRECİNDE ABD ETKİNLİĞİ VE OTPOR HAREKETİ

Amerika'nın sivil toplum örgütleri vasıtasıyla Batı taraftarı liderleri iktidara taşıma projesinin Balkanlar ayağını Yugoslavya oluşturdu. Altı cumhuriyetli Yugoslavya Federasyonu'nun 90'lı yılların başında dağılmasının ardından bağımsızlıklarını ilan eden eski Yugoslav Cumhuriyetleri, ülkelerinde yeniden yapılanma, ekonomik ve siyasal reform sürecine girdiler. Reform kelimesi hemen aklılara George Soros ve onun Açık Toplum faaliyetlerini getirmektedir. Balkan ülkelerinin eğitimli nüfusları, Avrupa'ya coğrafi ve kültürel yakınlıkları ve Avrupalılaşıma idealleri, Soros'a Açık Toplum modelini rahatlıkla uygulayabileceği ve çok sayıda projeyi geliştirebileceği ortamı sunmaktadır. Nitekim eski Yugoslavya Cumhuriyetleri ile birlikte Arnavutluk, Bulgaristan ve Romanya'yı da kapsayan Batı Balkanlar ya da Güneydoğu Avrupa coğrafyasındaki bütün ülkelerde Açık Toplum Enstitüsünün büroları ve desteklediği çok sayıda sivil toplum örgütü bulunmaktadır.

Gerek savaş yorgunu, gerek komünizm sonrası batı tarzı demokrasiye geçiş süreci sancıları yaşayan, ekonomisi çökmüş Balkan ülkelerine, yeniden toparlanabilmeleri ve bölgede kalıcı barışı sağlayabilmeleri amacı ile Avrupa ile entegrasyon perspektifi sunulmuştur. Bu proje ile sözkonusu coğrafyaya Avrupalılık ruhunun aşılması, demokrasi yanlısı iktidarların gerekli mali yardım ve yatırımlarla teşvik edilmeleri planlanmıştır^{6[6]}. AB ülkeleri ve ABD donörlüğünde oluşturulan Güneydoğu Avrupa için İstikrar Pakti bölgenin yapılandırılması için geniş çaplı bir platform oluşturmuştur^{7[7]}. Bu platformun en önemli partneri ve mali destekçisi, bu ülkelerdeki sivil toplum örgütlerini vakıfları yoluyla destekleyen Soros oldu. George Soros, bölgedeki reform sürecinin mali yönden desteklenmesinin şartını, rejim değişiklikleri koşuluna bağlamaktaydı. Çünkü diktatör ve milliyetçi liderler Açık Toplum modelini hiç bir zaman tam manasıyla benimseyemezlerdi^{8[8]}. Sivil ihtilallerle iktidarları devirme planları çerçevesinde Soros'un gözlerini çevirdiği ilk ülke ise aşırı milliyetçi liderlerinin politikaları ile Balkanlardaki çatışmaları tetikleyen Sırbistan oldu.

^{6[6]} Avrupa Birliği İstikrar ve İşbirliği Süreci için bkz. Stabilization and Association Process http://europa.eu.int/comm/external_relations/see/actions/sap.htm

^{7[7]} Güneydoğu Avrupa İstikrar Pakti için bkz. <http://www.stabilitypact.org/>

^{8[8]} George Soros, "Balkan Opening", *Washington Post*, (27.07.1999)

Sırbistan'da 1998'lerde Belgrad Üniversitesi'nde Otpor (Direniş) isimli bir öğrenci örgütü oluştu. Söz konusu grup, milliyetçi lider Miloseviç'in politikalarını şiddetle eleştirirken arkasında ABD vardı. ABD'nin Tiflis Büyükelçisi olan Richard Miles, 1996'dan 1999'a kadar, yani Yugoslavya'daki darbenin hazırlık aşamasında, Belgrad'ta diplomat sıfatıyla bulunmuştur. ABD'nin adeta "darbelere ve kaos üretmekten sorumlu bakanı" gibi hareket eden Miles, Otpor (Direniş) örgütünün kurulmasında başlıca rolü oynamıştır. Otpor'un 2003 yılında, Gürcistan'daki "Gül Devrimi"ni gerçekleştiren Kmara (Yeter) ve 2005'te Ukrayna'da "Turuncu Devrim"i gerçekleştiren Pora (Zamanı geldi) isimli öğrenci hareketlerinin kadrolarını da yetiştirmiş olması zincirin nasıl tamamlandığını çarpıcı bir şekilde göstermektedir.

Sırbistan'da seçim sürecinde rejim muhalifleri özellikle dış kaynaklı yardımlarla mücadelelerini sürdürdüler. 1999 yazında gerçekleşen NATO bombardımanının ardından Amerikan Kongresi Sırbistan'ın demokratikleştirme çabalarına 25 milyon dolar ayırdı. 2000 yılı başında da Sırbistan'da yaklaşan seçimler göz önünde bulundurularak 10 milyon dolarlık bir kaynak daha ayrıldı. Bu paralar Amerikan Federal Yardım Ajansı (US Aid) tarafından dağıtıldı. Özellikle hükümet destekli Amerikan sivil toplum örgütlerine önemli miktarlarda yardım sağlandı. IRI (Uluslararası Cumhuriyetçi Kuruluşu) ve NDI (Ulusal Demokrat Kuruluşu) en fazla yardım alan kuruluşlar oldu.

ABD Temmuz 2000'de, Miloseviç karşıtı kampanyayı yürütmek amacıyla Budapeşte'de bir gölge elçilik oluşturdu. İngiltere, Almanya ve Fransa da muhaliflere mali yardımlarda bulundular. İngiltere Westminster Foundation, Almanya da SPD (Alman Sosyalist Partisi) ve CDU (Hristiyan Demokrat Birliği)'nin aracılığıyla bu yardımları gerçekleştirdi. Fransa ise Dışişleri Bakanlığı aracılığıyla Sırp sivil toplum örgütlerine 3 milyon frank gönderdi. George Soros fonlarının muhaliflere yaptığı yardımın sadece 2000 yılı içerisinde 40 milyon frank olduğu ifade edilmiştir^{9[9]}.

Sağlanan mali destek, ilk olarak Sırp bağımsız medyasını desteklemek için kullanılmıştır. Sırbistan'ın önde gelen bağımsız radyo istasyonlarından B92, yayın yasağını, internet yayınıyla ve BBC uydularıyla yayınlarını aktardığı 12 bağımsız radyo istasyonu aracılığıyla delmiştir. US Aid fonundan yapılan harcamalarla Amerikalı ve Sırp uzmanlar

^{9[9]} Atilla İlhan, "Sivil Küreselleştirme", 10 Ocak 2001
(http://www.geocities.com/ilhan_attila/10_OCAK_2001.htm)

tarafından Sırp sınır bölgelerine parazitlenmeyi engelleyen büyük radyo vericileri yerleştirildi. Özellikle kırsal nüfusa ulaşmayı amaçlayan TV kanalları aldıkları para desteğiyle öncelikle Brezilya dizilerinin Sırbistan'daki yayın haklarını satın aldılar, ardından oy verme hakkını, düşünce özgürlüğünü savunan belgeseller yayınlamaya başladılar.

2000 yılı başında, Otpor üyeleri, Budapeşte'de IRI tarafından bir staj programına tabii tutuldular. Ardından IRI destekli Otpor kampanyası başladı. "Dışarı çıkın ve oy kullanın" sloganıyla gençler sandık başlarına çağrıldı. Gençlerin kampanyaya ilgisini arttırmak için ülke genelinde 2,5 milyon marklık bir bütçeyle 40 konser düzenlendi, tanıtıcı broşürler, TV reklamları hazırlandı. Soros fonunun New York şubesi, Budapeşte'deki Otpor hesaplarına 350.000 dolar yatırdı. Otpor'un flama, afiş, bayrak harcamaları da yine IRI tarafından karşılandı^{10[10]}. Bağımsız bir seçim komisyonu oluşturuldu. Oy kullanma merkezlerindeki gözlemciler, gelişmeleri Belgrad'daki merkeze ve hükümetin müdahale olasılığına karşı ayrıca Budapeşte'deki bir merkeze daha gönderdiler. Tüm bu sistemi yürüten iki önemli fon yine US Aid Soros fonları oldu.

Seçim sürecinde Otpor ve G17 gibi Miloseviç karşıtı gruplarla beraber muhalif siyasi partiler de ciddi maddi destek almıştır. IRI söz konusu partilere seçim kampanyasının nasıl yürütüleceğini öğretti. 1999 sonbaharında NDI direnişe liderlik yapacak siyasi kişiliği belirlemek için büyük bir anket gerçekleştirmiştir. Nitekim Zoran Zivkovic ve Vojislav Kostunica isimleri de bu şekilde ortaya çıktı. Yürütülen bu politikalar meyvesini 5 Ekim 2000 tarihindeki halk ayaklanması ve parlamento baskını ile verdi. Miloseviç'in devrilmesi ile Sırbistan, batı yanlısı bir dış politika uygulamaya zorlanacağı yeni bir döneme giriyordu ki bu da ABD'nin olmasını istediği şeydi.

2004 yılı içerisinde Makedonya'da, Arnavut gerillalar ile hükümet güçleri arasında çıkan olaylar gözleri yine Balkanlara çevirirken, Amerika'nın bölgedeki müdahaleci siyaseti yine canlanma gösterdi. Çatışmaların Üsküp ve Tetova'yı tehdit edici boyutlara ulaşması ve ardından güney Sırbistan'a sığması kaygıları arttırdı. Washington'daki Bush yönetimi de bu gelişmelerin ardından Arnavut gerillalara karşı Makedon yönetimine tam destek verdiğini ve

^{10[10]} Detay Gazetesi , "Balkanlar'ın Gizli Saklısı", S.54, Nisan 2004, <http://detay.gsu.edu.tr/haber.asp?ID=371>

gerilla eylemlerini kınadığını açıkladı. Ancak bir süre sonra olayların temelinden ABD'nin Sırbistan'a karşı izlediği politikalarının Makedonya'daki olayları nasıl tetiklediği görüldü.

Sırbistan'daki Miloseviç yönetimine karşı mücadele amacıyla eski Kosova Kurtuluş Ordusu UÇK (Ushtria Çlirimtare e Kosovo) gerillalarına, CIA tarafından askeri eğitim verildiği ortaya çıkarıldı. Washington, Kosova Kurtuluş Ordusu UÇK'nın 1999'daki NATO bombardımanın ardından zorunlu terhis edilen milislerine, bölgedeki radikal islamcı 'mücahitler'den uzak durmak kaydıyla, askeri destek sağlamıştı. ABD gizli servisi, gerillalara sabotaj eğitimi vermiş, telefon hatlarının nasıl devre dışı bırakılacağı, akaryakıt depolarının nasıl kundaklanacağını öğretmiş ve eski Kosova Kurtuluş Ordusu savaşçılarını Güney Sırbistan bölgesinde eski Yugoslavya Devlet Başkanı Slobodan Milosevic'i devirmeleri için kışkırtmıştır.

CIA'in bu çabaları, Kosova'da arabulucu KFOR gücünde yer alan Avrupa'lı subaylar tarafından da doğrulanmıştır. Avrupalı subaylar, Amerikan kuvvetlerini iki sınır bölgesindeki gerilla faaliyetlerine ve saldırılarına göz yummakla suçladılar. KFOR'un Avrupa kanadından askeri yetkililer, ABD'nin CIA aracılığıyla Milosevic'i devirmek için Kosova'da Arnavut gerillalardan oluşan bir ordu kurduğunu ve bugün de bu orduya hakim olamadığını savundular. Onlara göre ABD politikası, NATO'nun bölgedeki politikasıyla örtüşmüyordu.

2001 yılı Ocak ayında göreve gelen George Bush yönetimi ise her fırsatta Arnavut gerillaların Makedonya'daki eylemlerini şiddetle kınamış, Washington hükümet değişikliğiyle beraber hızlı bir "U" dönüş yapıp Arnavut gerillaların "Büyük Arnavutluk" amaçlarının karşısında olduğunu belirtmiştir.

BALKANLAR'IN YENİ DEMOKRASİ KAMPANYASI: MJAFT (YETER!)

Balkanlarda son dönemde Amerikan'ın Açık Toplum olmasını istediği ve halkı sivil itaatsizlik politikasına yönelttiği en güncel örnek Arnavutluk olarak göze çarpmaktadır. Arnavutluk'un Adriyatik Denizi'ni İyonya Denizi ve Akdeniz'e bağlayan Doğu Avrupa'da ve Sırbistan'daki Amerikan destekli sivil gençlik örgütlenmeleri Arnavutluk'ta Mjaft (Yeter) hareketi olarak etkinliğini sürdürmektedir^{11[11]}. Batı destekli bir kampanya grubu olarak

^{11[11]} Mfat (Yeter!) örgütü hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. <http://www.mjaft.org>

ortaya çıkan Mjaft hareketinin kampanya şeklinde tanımlanması, bu grubun bir anlamda Arnavutluk toplumunun seferberlik hareketine giriştiğini gösterme amacı taşıması bakımından dikkat çekicidir. Mjaft, kendisini her milletten tüm vatandaşlar arasında Arnavutluk'un sosyal sorunlarına yönelik bilinci ve ilgiyi arttırmak amacını taşımaktadır. Arkasındaki en büyük maddi desteği Soros'un Açık Toplum Enstitüsü olduğu açıkça ifade edilen Mjaft, Arnavutlar için artık toplumsal sorunlara eğilme zamanı geldiğini vurgulayarak mevcut yönetimden duyulan rahatsızlığı dile getirmektedir.

Mevcut Arnavutluk iktidarının karşısında muhalif bir kampanya olarak göze çarpan Mjaft, Arnavutluk'ta 8 ana sorunu faaliyet alanları arasında saymaktadır. Bu konular ; Sağlık ve Eğitim Hizmetlerindeki Eksiklikler, Kan Davaları, Kaçakçılık ve Organize Suçlar, Yoksulluk ve İşsizlik, Kadınlara ve Engellilere Yönelik Ayrımcılık, Çevre Katliamı, AB'ye Katılım Sürecinde Gelişme Kaydedilememesi, Sorumsuz Siyaset ve Siyasi Yolsuzluklar^{12[12]}.

Mjaft hareketinin faaliyetlerini iki temel örgüt vasıtasıyla yürüttüğü görülmektedir. Bu örgütler Balkan Gençlik Ağı (Balkan Youth Link) ve Arnavutluk Ulusal Tartışma Derneği (Albanian National Debate Association) dir. Arnavutluk Açık Toplum Enstitüsü^{13[13]} yani Soros Vakfı Arnavutluk Temsilciliği (OSFA) - dışında söz konusu hareketin işbirliği yaptığı diğer kuruluşlar ise AGİT, Arnavutluk Amerikan Büyükelçiliği, Dışişleri ve Eyaletler Ofisi (Foreign and Commonwealth Office-İngiltere), Federal Dışişleri Ofisi (Federal Foreign Office-Almanya), Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) dir.

Mjaft grubunun lideri Arnavut asıllı Eroin Veliçaj, ABD Grand Valley Üniversitesi-Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler mezunu olup Balkan Gençlik Ağı ve Gençlik Ağı Liderlik Enstitüsü üst düzey yöneticisidir. BM, ABD Devlet Birimi, AGİT, Avrupa Konseyi, Açık Toplum Enstitüsü, Van Andel Global Ticaret Merkezi, Uluslararası yardım Kurumlarında danışmanlık yapmıştır. Halen Global Gençlik Ağı (NYC) yönetim kurulu başkanlığını yürütürken Balkanlar, Orta ve Latin Amerika ve Afrika'da 60'ya yakın ülkede yaşayarak bir dizi insani, kurtarma, think-thank, demokratikleşme ve sivil toplum inşası kurumlarındaki çalışmalarda rol almış ve almaktadır. Memphis Eyaleti (ABD) onursal

^{12[12]} Marta Muco, "Mjaft; Arnavut toplumunu bilinçlendiren kampanya", Erion Veliçaj ile röportaj, (erişim tarihi 15 Mart 2005, www.setimes.com)

^{13[13]} <http://www.soros.al>

vatandaşıdır ve 2004 yılı içinde ABD Kongre Kayıtlarında, Balkanlarda ve özellikle 1999-2001 arası savaş sonrası Kosova'da barışın sağlanması girişimlerinde hizmetlerde bulunduğu belirtilmiştir. Veliaj, Dünya İşler Konseyi'nin farklı üniversite kampüslerinde, uluslararası barış ve kalkınma konferanslarındaki sözcülüğünü (public speaker) de yapmaktadır.

Bu incelemelerde göze çarpan, Soros'un, gençlik örgütünün lideri olmasını tasarladığı kişiyi dünya üzerinde Amerika'nın etkin ve baskın olduğu bir çok kurum ve örgütlenmede görev alarak bir anlamda Açık Toplumun kurulması hedefiyle yetişmiş gençlerden seçmiş olmasıdır. Arnavutluk'ta, 3 Temmuz 2005 genel seçimlerini hedefleyen Mjaft, öncelikle genç halkın ardından da diğer Arnavutluk halklarına yönelik hazırladığı çeşitli faaliyetlerle ismini duyurma yöntemini uygulamaktadır. Bu etkinliklerin başında gençlik festivalleri, maraton koşuları, anket faaliyetleri vs. gelmektedir. Mjaft, sene içinde çeşitli kamuoyu yoklamaları yapmıştır. Söz konusu kamuoyu yoklamalarında halka, ülkenin geleceği ile ilgili beklentileri, destekledikleri siyasi parti ve liderler, dış politika hedefleri gibi sorular sorulmuştur. Bunun en son örneği 2005 tarihli geniş çaplı kamuoyu anketidir. Anket sonuçları mevcut iktidarın halkın beklentilerine cevap veremediğini Avrupa ile entegrasyon mücadelesinde zayıf kaldığını ve yeni alternatif lider ve iktidar arayışında olduğunu ortaya koymuştur.

Soros destekli Mjaft, son olarak Tiran'da 3-5 Haziran 2005 tarihlerinde "Eylemcilik Festivali" düzenlemiştir. Festivalde Arnavutluk, Azerbaycan, Beyaz Rusya, Gürcistan, Hırvatistan, Lübnan, Makedonya, Özbekistan, Rusya, Sırbistan-Karadağ ve Kosova ve Ukrayna'dan otokratik rejimler ve katı iktidarlara mücadele etmiş örgütlerden temsilciler bir araya geldi. Katılımcılar aynı vizyonu paylaştıklarını ve adları veya faaliyet gösterdikleri ülkeler ne olursa olsun herkesin tek hedefinin demokrasi olduğunu ifade ettiler. Katılımcı ülkelerin pek çoğu baskıya olan direnişleriyle tanınıyor. Festivalin MJAFT dışındaki en tanınmış simaları, Sırp OTPOR, Beyaz Rusya'da Avrupa'nın son diktatörlüğü olarak nitelendirilen rejime karşı mücadele veren ZUBR, Gürcistan'dan KMARA, Kosovalı gençlik hareketi KAN, Hırvat GONG, Rusya'dan Gençlik İnsan Hakları Hareketi, Sırbistan'daki İnsan Hakları İçin Gençlik Girişimi ve Ukrayna'daki "turuncu devrimde" önemli bir rol oynayan PORA oldu^{14[14]}.

^{14[14]} Sagita Muco, "Tirana Activism Festival: Sharing A Vision of Democracy", Southeast European Times, Tirana, 17/06/05

Demokratik devrimler adı altında stratejik önemdeki ülkelere sızma politikasının önderlerinden Soros, bu kez de yetiştirdiği gençlik örgütlerini bir “eylemcilik festivali” adı altında biraraya getirerek bu grupların birbirleriyle daha yakın ilişkiler içerisinde olmalarını sağlamıştır.

DEĞERLENDİRME

Son dört yılda Balkanlar ve Avrasya coğrafyasında görülen “demokratik devrimler”, Soğuk Savaş sonrası taşların hâlâ yerine oturmadığını göstermektedir. Bölgede henüz istikrarlı rejimlerin tesis edilememiş olması dünya jandarmalığına soyunan Amerika’ya, hegemonyasını bu bölge üzerine genişletmesi için elverişli bir ortam yaratmıştır.

ABD güvenlik doktrinine göre, 20.yy., özgürlükçü ve totaliter rejimler arasında mücadele ile geçmiştir ve sonucunda özgürlük galip gelmiştir. Doğu Bloku’nun ve komünist rejimlerin dağılmasının ABD için anlamı bu şekilde ifade edilmektedir. Yine bu doktrine göre, dünyada istikrarın sağlanması özgürlük, demokrasi ve serbest girişim ile mümkündür. Bu bağlamda 21.yy’da sadece bu kavramlara öncelik tanıyan ülkelerin güçlenebileceği öngörülmektedir.

ABD kendisini, güçlü ekonomisi, sağlam siyasi sistemi ve dünyanın en kuvvetli ordusu ile dünya düzenini koruyabilecek tek aday olarak görmektedir. Bu şekilde ABD bütün insanlığın ve özgürlüklerin korunmasını kendi görevi olarak saymakta ve bir anlamda dünyanın jandarmalığı görevini üstlenmektedir. ABD doktrinine göre barışın, refahın ve küreselleşmenin önündeki en önemli engel diktatörlerdir. Küreselleşmenin kendi ülkelerine geçişlerine izin vermeyen Soğuk Savaş sonrası diktatörler ancak sivil devrimlerle yıkıldığında ve yerlerine Batı yanlısı liderler getirildiğinde Amerikan hegemonyası bu ülkeler üzerinde sürdürülebilir ve enerji kaynaklarına ulaşım yolları üzerindeki stratejik ülkeler bu şekilde ABD’nin müttefiki haline getirilebilecekti.

Güneydoğu Avrupa ve Balkanlar coğrafyası, ABD’nin güvenlik doktrini ve dünya liderliği politikasını yaymasındaki ilk durak olmuştur. Bölge halklarını kadife devrimlere hazırlayacak sivil toplum örgütlerini tüm güçleriyle destekleyen vakıfların başında da para sihribazı lakaplı George Soros Vakıfları, en büyük rolü üstlenmiştir. Soros tarzı finans

kurumları özellikle benzer sorunların toplandığı ülkeleri hedef olarak seçmekte ve halkın, iktidarlara duyduğu memnuniyetsizlikleri bir araç olarak kullanmaktadır. Söz konusu hedef ülkelerin ortak özellikleri otoriter rejimler, ekonomik sıkıntılar, yolsuzluk, insan hakları ihlalleri, politik baskı, temel hak ve özgürlüklerin yokluğu olarak sıralanabilir. Bu sorunlar devam ettikçe de bölgede başka sivil devrimlerin de gerçekleştirilebilmesi muhtemeldir. Bu bağlamda ülke iktidarlarının kendi halklarına yakın, güven tesis etmiş, yolsuzluklara bulaşmayan, adaleti ve kişilerin temel hak ve özgürlüklerini sağlayabilecek yönetimlerle güçlendirilmeleri elzem görünmektedir. Elbette ekonomik iyileşme, sosyal refahın da anahtarı konumundadır. Bu bakımdan da Balkan ülkelerinin sağlam bir Avrupa perspektifine ihtiyaçları vardır.

KAYNAKÇA

Lawrence GOODWYN, *Breaking the Barrier: The Rise of Solidarity in Poland* (New York. Oxford University Press, 1991)

Jan KUBIK, *The Power of Symbols Against the Symbols of Power: The Rise of Solidarity and the Fall of State Socialism in Poland* (University Park, PA: Pennsylvania State University Press, 1994)

Roman LABA, *The Roots of Solidarity: A Political Sociology of Poland's Working-Class Democratization* (Princeton, N.J.: Princeton University Press, 1991).

Neal ASCHERSON, *The Polish August: The Self-Limiting Revolution* (New York Viking Press, 1981)

Carl GERSHMAN “Demokrasi İçin Dünya Çapında Bir Hareket Gerçekleştirmek: Sivil Toplum Örgütlerinin Rolü”, *A.B.D. Dış İlişkiler Gündemi – A.B.D. Dışişleri Bakanlığı Elektronik Dergisi*, C.8, S. 1, Ağustos 2003

Mustafa YILDIRIM, *Sivil Örümceğin Ağında*, Toplumsal Dönüşüm Yayınları , İstanbul 2005 (5.B), s.18

George SOROS, “Balkan Opening”, *Washington Post*, (27.07.1999)

Sagita MUCO, “Tirana Activism Festival: Sharing A Vision of Democracy”, *Southeast European Times*, Tirana, 17/06/05

İnternet Sayfaları

http://europa.eu.int/comm/external_relations/see/actions/sap.htm

<http://www.polonya.org.tr/sec1-komunizm.html>)

<http://www.stabilitypact.org/>

http://www.geocities.com/ilhan_attila/10_OCAK_2001.htm)

<http://detay.gsu.edu.tr/haber.asp?ID=371>

<http://www.mjft.orgwww.setimes.com>
